

В. М. Масін

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
економіко-правового факультету*

Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ФЕРМЕРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

В економіці України аграрний сектор значною мірою визначає соціально-економічне становище суспільства та гарантує продовольчу безпеку держави.

В агропромисловому комплексі України йде становлення бага-

тоукладної економіки на базі різних форм власності. Роль держави полягає в тому, щоб дати простір розвитку багатокладності, створити законодавство, яке забезпечувало б рівні правові умови для різних форм господарювання в сільському господарстві.

Суперечливий характер процесу реформування сільського господарства, його недоліки, кризовий стан цієї галузі викликають необхідність, по-перше, всебічного аналізу та урахування досвіду результатів становлення ринкових відносин в аграрному секторі економіки, а по-друге, — визначення напрямків і шляхів подальшого розвитку сільського господарства.

10 (У ході реалізації аграрної реформи в Україні, в процесі реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств, відзначається масове створення різноманітних сільськогосподарських формувань на приватній основі. В більшості набули поширення сільськогосподарські кооперативи, господарські товариства, селянські (фермерські) господарства, приватні підприємства. Разом з тим, виникає низка питань, пов'язаних із забезпеченням їх матеріально-технічними ресурсами, збутом вирощеної продукції, використанням об'єктів виробничої інфраструктури.

Чільне місце серед новостворюваних суб'єктів підприємницької діяльності займають селянські (фермерські) господарства. Досвід економічно розвинених країн світу свідчить про те, що сучасні фермерські господарства є провідними продуктивними силами, посідають одне із значних місць у сільському господарстві багатьох країн світу, є конкурентоспроможними у виготовленні сільськогосподарської продукції.

Відповідно до Закону України "Про селянське (фермерське) господарство", селянське (фермерське) господарство є формою підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою і реалізацією. Наукове визначення селянського (фермерського) господарства дає О. О. Погрібний, підкреслюючи, що: "Селянським господарством визначається індивідуальне, сімейне сільськогосподарське підприємство, створене як самостійний сільськогосподарський суб'єкт з правами юридичної особи, яке бере участь у громадському обігу та укладанні угод, організоване для ведення сільськогосподарської і пов'язаної з нею іншої діяльності на основі особистої

праці громадян та членів їхніх сімей із застосуванням у певних межах найманої праці з використанням майна і земельних ділянок, переданих в особисту власність, оренду громадян”.

Найбільш ефективною для становлення фермерства в Україні є така державна політика, яка спрямована на повну підтримку і стимулювання ініціативи селян щодо створення селянських (фермерських) господарств, надання необхідної допомоги для їх становлення як конкурентоспроможної форми виробництва сільськогосподарської продукції.

Досвід фермерського руху у розвинених країнах Заходу свідчить, що ефективною формою сільськогосподарського виробництва є кооперація фермерських господарств. Дослідження з цього питання проводились і проводяться економістами та правознавцями. Це наукові праці В. З. Янчука, О. О. Погрібного, Н. І. Титової, В. І. Семчика, З. С. Беляєві, М. І. Козиря, Ю. С. Баландіна, Ш. М. Ісмаїлова. Початок таким дослідженням покладено в працях М. І. Туган-Барановського, О. В. Чайнова.

Обслуговуюча кооперація об'єднує товаровиробників у їх ринковій діяльності на основі добровільного залучення до процесів вертикальної інтеграції на засадах взаємодопомоги та економічного співробітництва. Вона надає їм можливість отримувати прибутки не тільки безпосередньо від сільськогосподарського виробництва, але й від подальших стадій руху виробленої ними продукції, брати участь у великомасштабному бізнесі, використовувати професійних управлінців, розподіляти ризик, контролювати канали збуту своєї продукції і матеріально-технічного постачання, впливати на ціни шляхом формування великих партій продукції і застосування сучасних маркетингових методів та технологій, бути рівноправними партнерами у конкурентному ринковому середовищі.

Важливим завданням обслуговуючої кооперації сільськогосподарських товаровиробників (фермерських господарств) є протистояння безконтрольному розповсюдженню непродуктивного торговельно-посередницького бізнесу, що сприяє відтоку фінансових ресурсів з агропромислового виробництва.

Політичні, соціальні та економічні реформи, започатковані в Україні, заклали соціально-економічні основи відродження кооперативного руху в Україні. З метою активізації становлення і роз-

витку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні, створення правових, організаційно-економічних умов щодо їх розвитку та на виконання Указу Президента України “Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку” Міністерством аграрної політики України затверджена Програма становлення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як неприбуткових організацій, метою якої є концентрація і мобілізація зусиль щодо підтримки розбудови кооперативного руху в агропромисловому комплексі України на основі обґрунтованої, послідовної та ефективної системи організаційних заходів.